RAȚIUNILE UNEI CERCETĂRI DIALECTALE: SOVEJA, CAŞIN, BORŞANI-COȚOFĂNEŞTI – ENCLAVE DE GRAI MUNTENESC ÎN SUD-VESTUL MOLDOVEI

DOINA HREAPCĂ*

„Cerul înstelat de deasupra mea
şi legea morală din mine”
(Imm. Kant).

0.1. Ca introducere, menționăm faptul că, pentru volumul de față din „Anuarul de lingvistică şi istorie literară” dedicat, la împlinirea a 80 de ani, profesorului, devenit colegul Stelian Dumistrăcel, am reluat câteva idei şi, de asemenea, revizuite/rezumate, câteva secvențe din teza noastră de doctorat, nepublicată integral, *Enclave lingvistice muntenești în sudul Moldovei*, susținută la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” în iunie 1999. Demersul de față se explică, mai întâi, şi prin împrejurări la care ne referim în continuare.

0.2. Am făcut parte din echipa de dialectologi condusă de omagiat, cel care, în perioada studiilor universitare, ne-a ținut cursul de dialectologie română, participând, apoi, ca cercetător ştiințific la fostul Centru de Lingvistică, Istorie Literară şi Folclor al Filialei Iaşi a Academiei Române, la majoritatea anchetelor desfăşurate, între anii 1967 şi 1971, în zona sudică a rețelei de puncte pentru *Noul Atlas lingvistic român, pe regiuni. Moldova şi Bucovina*, anchetată de Stelian Dumistrăcel, ceea ce înseamnă 48 de localități din județele Vrancea, Galați, sudul județelor Bacău şi Vaslui.

1. Preliminarii

1.1. Din rețeaua de puncte prezentată fac parte şi localitățile Soveja (jud. Vrancea; pct. de anchetă 669 pe hărțile atlasului citat), Caşin şi Borşani-Coțofăneşti (jud. Bacău; pct. de anchetă 664, respectiv 657), ale căror graiuri au

* Institutul de Filologie Română „Alexandru Philippide” al Academiei Române, Iaşi, str. Th. Codrescu, nr. 2, România.

ALIL, t. LVII, 2017, Bucureşti, p. 233–247

BDD-A30147 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 19:06:58 UTC)

constituit obiectul cercetărilor ce s-au desfăşurat în aceste aşezări, care constituie enclave muntenești în sud-vestul Moldovei. Orientarea şi documentarea în ceea ce priveşte zona respectivă a constat, în primul rând, în studierea şi prelucrarea datelor rezultate din anchetele cu *Chestionarul* NALR (răspunsurile la 2543 de întrebări din chestionarul general şi din chestionarele speciale), destinate publicării volumelor din NALR. *Moldova şi Bucovina*. În al doilea rând, este vorba de verificarea/ascultarea ansamblului înregistrărilor pe bandă de magnetofon a etno- şi sociotextelor (înregistrări la care am participat) din localitățile respective, reprezentând aproximativ 250 de texte, fiecare cu o durată alternând între 15 şi 40 de minute, de la un total de 57 de subiecți.

1.2. Pentru publicare, am selectat texte performante referențial şi dialectal, operație în urma căreia, pentru cele trei localități, am transcris un număr de 34 de texte (limitele au fost editoriale), de la un număr de 25 de subiecți (9 – 9 – 7), publicate, alături de cele din alte 17 puncte de anchetă, în NALR. *Mold.–Bucov.* TEXTE: 209–225; 148–157; 69–80 (am consemnat paginile în funcție de ordinea prezentării celor trei localități la care ne referim), grupări de texte de tipul „tematice” şi „libere”, precedate de caracterizări ale subiecților, după fişele fonogramice alcătuite ca material de protocol al anchetelor (*ibidem*: LXIV–LXVI; LVI–LVIII; XLVII–XLIX). Pe de altă parte, amintim că informații cu privire la anchetele şi subiecții din fiecare dintre aceste trei localități sunt prezentate în NALR. *Mold.–Bucov.* DATE: 404–406 (pentru Soveja), 393–395 (pentru Caşin), 379–380 (pentru Borşani-Coțofăneşti), dar în special în Dumistrăcel *et al.* 1997, capitolul 3. *Jurnal de anchetă*, redactat de coordonatorul proiectului, pe secțiunile, succesive, 3.1. „Cadrul general al anchetei” şi 3.2. „Relațiile cu subiecții şi caracterizarea acestora”, după cum urmează: Soveja, p. 261 şi p. 311–312; Caşin, p. 263 şi 314–315; Borşani-Coțofăneşti, p. 281 şi 331–333.

1.3. Imaginea de ansamblu a anchetelor este întregită şi de publicarea, în NALR. *Mold.–Bucov.* TEXTE: 273–322, în secțiunea „Ilustrații” , printre alte fotografii, şi a celor ale „informatorilor principali”, în unele cazuri împreună cu rude, respectiv cu intelectuali din sat care ne-au asigurat buna desfăşurare a investigației. Cel mai important aspect din acest punct de vedere este, din perspectiva de studiu „cuvinte şi lucruri”, publicarea, din toate cele trei localități, a diverse fotografii privind cadrul general al habitatului rural (case vechi, mori de apă, fântâni, un anumit tip de *dulap* numit *scrânciob*), obiecte de interes aparte din gospodăria țărănească (leagăne, căruță amenajată cu butoaie pentru transportat apă etc.), cânepa şi țesutul (stative, melițe, piepteni pentru cânepă, „sucale”, urzitori, raghile, „alergătoare”) şi, de asemenea, imagini prezentând portul „bătrânesc”.

1.4. În afara bazei proprii de date, am apelat, constant, în primul rând, şi la textele (ce nu sunt numai folclorice) publicate de I. Diaconu (1969–1989), de un interes aparte pentru sudul Moldovei.

BDD-A30147 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 19:06:58 UTC)

1.5. Ne-am referit la toate aceste aspecte pentru susținerea ideii de cunoaştere aprofundată şi în urma coroborării cu rezultatele anchetelor cu *Chestionarul* NALR pentru întreg sudul Moldovei a trăsăturilor lingvistice specifice graiurilor din cele trei enclave muntenești. Pe de altă parte, pentru tratarea temei, anterior şi pe parcurs, am abordat probleme de teorie şi de metodologie ale anchetei pentru înregistrarea textelor dialectale (Hreapcă 1975: *passim*) şi am studiat aspecte lingvistice specifice zonei reprezentând sudul Moldovei (Hreapcă 1976: *passim*; Hreapcă 1983–1984: *passim*), având satisfacția confirmării ulterioare a concluziilor problematicii tratate, prin studii privitoare la ipoteza existenței unui vechi „dialect carpatic de sud-est" (Hreapcă 2002–2003: *passim*), respectiv la presupusul „nomadism" al românilor, studiind ariile „binare" şi de tip „coridor", datorate transhumanței, de pe hărțile atlaselor lingvistice românești, în care graiurile din enclavele respective sunt reprezentate (Dumistrăcel, Hreapcă 2007: *passim*).

2. Provocarea şi abordări anterioare ale temei

2.1. Realități demografice şi lingvistice muntenești pentru localități din sud-vestul Moldovei au fost semnalate la început incidental, apoi cu titlu de curiozități demografice, pentru ca, în sfârşit, acestea să facă şi obiectul unor abordări lingvistice, deşi cu obiective limitate. Ne-am referit, în primul rând, la observații, surprinzătoare în ceea ce privește sonoritățile graiului, care se găsesc în textul *Soveja* al lui Alecu Russo, aflat în 1846 în surghiun la mânăstirea din localitate (un reper cronologic datorită căruia ne-am ocupat, mai întâi, în mod curent, de graiurile sovejene), continuând cu trimiteri la studii lingvistice propriu-zise. În ceea ce privește cercetările propriu-zise, am avut în vedere însemnări şi comentarii ale preotului Ioan Răuțescu (1937), din monografia *Dragoslavele*…, şi, mai apoi, exegeze şi documente privind perspectiva, cadrul migrațiilor şi al colonizărilor pastorale, cu preocupări de geografie economică şi demografie (Iorga 1905; Sava 1929; Mehedinți 1946; Meteş 1977; Conea 1993), sau cu privire directă la economia pastorală (Veress 1927; Popp 1933; Dunăre 1972; Constantinescu-Mirceşti 1976).

2.2. Iată observațiile lui Alecu Russo ținând de ceea ce putem numi „descoperirea", parțială, în sensul că se referă numai la Soveja, a enclavelor etnolingvistice muntenești din sud-vestul Moldovei, în împrejurările la care ne-am referit anterior:

„Am petrecut dimineața ascultând cântecele olteneşti ale lăutarilor din sat [...]. Iată programa concertului: variații pe fluier, improvizate de un concertant al locului... E un mândru voinic din acel soi de oameni ce se numesc mocani, adică oameni de la munte şi care par a face oarecare deosebire între neamul lor şi al oamenilor de la câmp. Graiul lui, *ce nu e moldovenesc, nu-i nici muntenesc, ci e apăsat şi se aduce ca al ardelenilor*. El cântă tot felul de cântece, şi *moldoveneşti* şi

BDD-A30147 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 19:06:58 UTC)

mocăneşti şi *ardeleneşti*, şi în sfârşit ştie a o întoarce şi pe struna acelei poeme aşa de simplă şi nevinovată, aşa de dulce şi plină de dor şi duioşie, ce se cheamă doina!" (Russo 1908: 296, *Jurnal*, sub data de 9 martie; evidenţierea prin italice ne aparţine). Traducerea, din limba franceză (*Sauvégea*), a fost publicată prima dată de Al. Odobescu, în „Revista română", 1863.

Să reţinem o vădită încurcătură a scriitorului, care, împotriva propriilor aşteptări, nu recunoaşte în vorbirea localnicilor trăsături ale „graiului moldovenesc", dar nici ale celui „muntenesc", însă îi atrăseseră atenţia cântecele numite „olteneşti" ale lăutarilor din sat, pentru ca apoi să distingă nu doar cântece „moldoveneşti", ci şi unele cu specific „mocănesc", dar, în graiul „apăsat" al localnicilor, înclină să perceapă asemănări cu sonorităţi ale vorbirii ardelenilor! După cum vom vedea în continuare, toate referirile dialectale ce se găsesc în textul lui Russo descriu, empiric, profilul lingvistic al enclavelor „munteneşti" din sud-vestul Moldovei. Vom constata însă că nu este vorba de simple interferenţe, „de contact", ale graiurilor din zone (numai pricipial) învecinate, aparţinând la trei mari subdiviziuni ale dacoromânei; unei asemenea proiecţii i se opun înseşi realităţile geografice locale, în principal izolarea teritorială, ca şi posibilităţile reduse de comunicare de tip „radial", aşa cum se prezintă lucrurile mai ales în zone de câmpie.

2.3. După o primă lucrare de colaborare, I. Răuţescu, ocupându-se de zona de baştină a emigranţilor, tratează şi problema migraţiei şi stabilirii unor *dragosloveni* şi *rucăreni* în sud-vestul Moldovei (Răuţescu 1937; de altfel, şi astăzi cele două mari părţi ale comunei Soveja se numesc *Dragosloveni* şi *Rucăreni*; cf. NALR. *Mold.–Bucov*. DATE: 405). Coroborate cu informaţii din documente istorice, din studii asupra păstoritului şi economiei agrare şi din alte surse, la care ne-am referit anterior, pe baza reconstituirilor respective, devine o certitudine faptul că locuitori *musceleni*, printre care şi cei din Rucăr şi Dragoslave, au migrat, ca păstori, trecând prin sudul Transilvaniei, spre sud-vestul Moldovei, cu posibilitatea stabilirii a două momente ale deplasărilor masive: începutul secolului al XVII-lea şi începutul celui următor. Mişcarea demografică respectivă este departe de a se datora exclusiv sau preponderent cauzelor economice, deşi la 1601 locuitorii zonei fuseseră „rumâniţi" (formularea „persecuţiile boiereşti" drept cauză va fi preluată, de la Răuţescu 1937 sau I. Diaconu 1930, şi de Boris Cazacu 1963: 32). Ţara Bârsei a reprezentat numai o „haltă" importantă pe traseul indicat; muscelenii stabiliţi temporar aici şi-au continuat, spre est, „drumul oilor", spre bălţile Prutului şi ale Dunării, de acum pendulatoriu, în asociere cu localnici, fapt menţionat de geograful Simion Mehedinţi, originar din Soveja (Mehedinţi 1946). În secolul al XVIII-lea, în documentele economice din Moldova, cei stabiliţi în ţinuturile Putna şi Bacău sunt menţionaţi sub numele de *bârsani*. Treptat, în secolul al XIX-lea, odată cu dezvoltarea agriculturii de orientare comercială şi restrângerea păstoritului transhumant, începe să se schimbe şi profilul ocupaţional al imigranţilor. De altfel, asimilaţi administrativ şi economic, chiar în 1864, dar mai ales în 1921, aceştia au fost împroprietăriţi în zona Panciu – Mărăşeşti, unde

BDD-A30147 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 19:06:58 UTC)

înainte lucrau „în dijmă”, printre urmări fiind şi contacte sporite cu vorbitorii unor graiuri moldoveneşti de sud.

2.4. Graiurile din enclavele munteneşti din sud-vestul Moldovei nu au fost anterior studiate în sine şi, de fapt, nu au fost trase concluzii viabile privind aspectul lor fonetic, morfologic şi lexical. Putem vorbi doar de semnalări, în cadrul unor abordări de orientare areologică. Astfel, în 1941, Iorgu Iordan remarca, în profilul lingvistic al zonei Putna, individualitatea vorbirii celor din Soveja, semnalând însă aici şi fonetisme moldoveneşti (cf. Iordan 1968[2]). Preocupat de realitatea istorică şi demografică, G. Ivănescu se referă la această zonă ca la una ce prezintă „graiuri imigrate”, din perspectiva diacronică a unui (vechi) dialect ce poate fi numit „carpatic de sud-est” (Ivănescu 1980). Explicaţii de prim impact asupra specificului graiurilor din sud-vestul Moldovei din enclavele studiate ca datorându-se fenomenului transhumanţei a formulat, anterior, Stelian Dumistrăcel (1980), iar caracterizări sintetice în acelaşi sens apar în tipul de texte analizând rezultatele anchetelor pentru NALR. *Mold.–Bucov*. citate în §1.2.

Precizăm faptul că dependenţa acestui text de teza de doctorat amintită în introducere (§0.1) şi de rezumatul acesteia ne-a condus spre afirmaţii din prezentări rezumative cum sunt cele anterioare, aspect de care ţine şi simplificarea trimiterilor.

3. Poziţia graiurilor din enclavele munteneşti din sud-vestul Moldovei după evaluări privind structura dialectală a dacoromânei

3.1. Pentru aprecierea specificului graiurilor ce fac obiectul prezentării de faţă, una de „reabilitare” sui-generis, în afara studiilor menţionate imediat anterior (§2.4), ne-am adresat şi altor cercetări care s-au ocupat de situaţia lingvistică a sudului Moldovei, constantând că, de fapt, interesul a diferiţi lingvişti s-a îndreptat asupra problemei aşa-numitelor „graiuri de tranziţie” sau „graiuri mixte”. Aceasta după ce, mai întâi, Emil Petrovici şi Ionel Stan (1958) sondau, pe baza „graiului tecucean”, doar posibilitatea stabilirii sistemelor fonologice regionale din perspectiva repartizării dialectale a graiurilor dacoromâne. Mai întâi, trebuie amintit faptul că, studiind aşa-numita „dinamică a limitelor dialectale”, B. Cazacu, atunci când înregistrează, în graiul din Soveja, un fonetism considerat „moldovenesc” (pronunţiile *câne*, *mâne*, *mâni* /pl./, *pâne*), îl pune pe seama faptului că locuitorii din această zonă, socotită ca fiind de traziţie, l-ar fi împrumutat de la moldovenii cu care au venit în contact, deşi autorul nu ignoră istoricul localităţii şi recunoaşte în Soveja o „enclavă” de colonizare muntenească (Cazacu 1963: 30, 32). Referiri generale la graiurile sudice moldoveneşti ca reprezentând o (posibilă) zonă de tranziţie, dar irelevante în ceea ce priveşte graiurile din „enclavele munteneşti”, se găsesc în studii semnate de Galina Ghiculete (1969), într-o largă comparaţie a graiurilor sudice cu cele din nordul Moldovei, pentru primele făcându-se observaţia că s-ar „învecina” şi s-ar

BDD-A30147 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 19:06:58 UTC)

„întrepătrunde” cu cele munteneşti, sau de Marin Petrişor (1962), care, având ca obiect de studiu un grai „mixt” din nord-vestul Olteniei, consideră, pasager, că „vorbirea” din nord-estul Munteniei şi din sudul Moldovei ar îndreptăți identificarea aici a unui „grai de tranziție”.

3.2. Față de viziunea de includere nediferențiată a graiurilor din enclavele munteneşti din nord-vestul Moldovei în peisajul lingvistic general al subdialectului moldovenesc de sud, constatăm şi o altă opțiune. Ne referim la Grigore Rusu (1961), care, ocupându-se de poziția „graiului vrâncean” în cadrul dacoromânei, se consideră îndreptățit să nu ia în considerare „cazurile izolate”, reprezentând „localități de infiltrare demografică”. Pe baza unor anchete proprii în nord-estul Munteniei, Paul Lăzărescu (1975), dezvoltând teze ale lui Iorgu Iordan, analizează ariile lexicale ale zonei şi constată că izoglosele unor trăsături lingvistice de tip „moldovenesc” se întind mult spre nord-estul Munteniei, într-o arie ce depăşeşte reprezentările anterioare. Şi pe această bază, apare ca mai mult decât forțată plasarea Sovejei şi a celor două localități din județul Bacău într-o zonă de tranziție între subdialectele moldovenesc şi muntenesc. Poziția contrară, exprimată prin unele din punctele de vedere prezentate anterior (cf. §3.1) s-ar părea că suferă de o viziune, să-i zicem, „globalizatoare”, indusă de proiecția cartografiei lingvistice: după hărți, de diferite formate, datorită aparentei apropieri/vecinătăți geografice, contactele lingvistice par posibilități atrăgătoare.

3.3. Ca exemplu al distorsionării flagrante a realității lingvistice din cauza viziunii incriminate imediat anterior putem cita explicarea de către B. Cazacu (1963: 30, 32) a prezenței, în graiul din Soveja, a fonetismelor de tip *pâne – câne* ca rezultat al contactelor foştilor colonişti musceleni cu vorbitori ai graiurilor din sudul Moldovei. Or, anterior, Iorgu Iordan, având în vedere atestarea la I. Diaconu a fonetismului *câni* într-o variantă a *Mioriței*, presupunea că „atunci când rucărenii şi dragoslovenii şi-au părăsit locurile de baştină, spre a se stabili în Vrancea, epenteza lui *i* nu se produsese încă prin Muscel şi regiunile învecinate” (cf. Iordan 1968: 242). O ipoteză confirmată nu doar de faptul că pronunția *câne* fusese înregistrată în zona lingvistică musceleană şi de Weigand (1902a: 255), ci şi de păstrarea acesteia până astăzi: vezi înregistrarea recentă a acesteia, pentru aceeaşi zonă, şi în [ALRR. *Mt.–Db.*] TEXTE: 59, 61. Paralel, în Weigand 1902b: 159, aceeaşi pronunție apare pentru Soveja şi pentru Borşani-Coțofăneşti, ceea ce exclude explicarea ca reflex local al influenței graiurilor moldoveneşti.

4. Fonetismele caracteristice pentru graiurile din enclavele munteneşti din sud-vestul Moldovei

4.0. Studiul propriu-zis al graiurilor din enclavele munteneşti din sud-vestul Moldovei este consacrat foneticii acestora, cu referire la primele opt decenii ale secolului al XX-lea (având în vedere perioada-limită în care s-au încheiat anchetele

BDD-A30147 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 19:06:58 UTC)

pentru NALR. *Mold.–Bucov.* pentru această zonă) şi abordează două aspecte pe care le-am considerat cele mai importante: evoluţia propriu-zisă a acestor graiuri şi caracterizarea procesului respectiv din perspectiva geografiei lingvistice.

4.1. În ceea ce priveşte cercetarea comparativă a trăsăturilor fonetice specifice ale graiurilor din zona musceleană (ca arie iniţială) şi ale graiurilor „imigrate" avem în vedere două etape:

a) începutul secolului al XX-lea, pe baza anchetei lui Gustav Weigand pentru *Linguistischer Atlas des dacorumänischen Sprachgebietes*, ale cărei rezultate au apărut în studiile consacrate „dialectelor" din „Valahia Mare" (Weigand 1902a), respectiv din Moldova şi Dobrogea (Weigand 1902b), cu informaţii pentru Rucăr (–Muscel) şi pentru Soveja şi Borşani-Coţofăneşti (din sud-vestul Moldovei). Se adaugă date extrase din textele apărute în culegerea *Graiul nostru* (Candrea *et al.* 1906), pentru localităţile Cândeşti, Albeşti, Berevoieşti, Cetăţenii din Vale (aparţinând fostului judeţ Muscel), respectiv pentru Soveja şi Bâlca-Coţofăneşti (din sud-vestul Moldovei);

b) deceniile al şaptelea şi al optulea, pe baza anchetelor cu *Chestionarul* NALR şi pentru înregistrarea de texte dialectale în localitatea Rucăr, date ce se plasează constant în peisajul dialectal muscelean prin referirea la răspunsuri de pe hărţile atlasului regional al Munteniei şi Dobrogei (ALRR. *Mt.-Db.*) şi la texte ([ALRR. *Mt.–Db.*] TEXTE) din localităţile învecinate Rucărului (Nucşoara şi Arefu în primul rând) şi, paralel, în punctele de anchetă, din reţeaua NALR. *Mold.–Bucov.*, Soveja, Caşin şi Borşani-Coţofăneşti, raportate frecvent la alte localităţi din sud-vestul Moldovei (de exemplu, la pct. 670, Hârja, din sudul judeţului Bacău, o altă aşezare de „colonişti"), cu interes special pentru graiurile din Vrancea. Aşa cum am amintit, baza documentară corespunzând anchetelor pentru NALR. *Mold.–Bucov.* este completată prin luarea în consideraţie a datelor extrase din culegerile publicate de folcloristul şi etnograful Ion Diaconu (unele texte apropiate cronologic şi comparabile metodologic cu înregistrările de texte pentru NALR). Un termen de referinţă privind relaţia demografică Ţara Bârsei – Breţcu îl constituie hărţile lingvistice ale ALRR. *Trans.*, iar cadrul general al evaluării răspândirii teritoriale a faptelor fonetice analizate îl reprezintă, evident, hărţile din *Atlasul lingvistic român* I şi II, care, din punct de vedere cronologic, asigură posibilitatea aprecierii fenomenului de continuitate (anchetele s-au desfăşurat în perioada 1929–1938).

4.2. Dat fiind obiectivul lucrării, acela de a analiza evoluţia graiurilor „imigrate" din sud-vestul Moldovei urmărind „conservatorismul" lingvistic şi, paralel, tendinţele „inovatoare", de adoptare a unor trăsături fonetice de tip „moldovenesc", ca urmare a contactelor coloniştilor cu locuitori din sudul Moldovei, s-a pus problema precizării situaţiei, din punct de vedere dialectal, a zonei de colonizare. Manifestând rezerve faţă de caracterizarea graiurilor din sudul Moldovei ca fiind deosebite de cele „centrale" şi „de nord" şi prin „infiltrarea" unor trăsături munteneşti de dată recentă (Iorgu Iordan), am luat în considerare ipoteza (ce se poate dovedi o realitate) a existenţei unor graiuri moldoveneşti „arhaice" de sud,

BDD-A30147 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 19:06:58 UTC)

diferențiate de cele de la nord de izofonele *h′/y* (< *f/v* urmate de vocale palatale), aşadar din perspectivă diacronică.

Prin prisma observațiilor generale şi a sugestiilor formulate de G. Ivănescu privind o mai veche comunitate dialectală de tip „arhaic" dintre graiurile munteneşti nordice, subcarpatice, cele din sudul Transilvaniei şi cele moldoveneşti de sud-vest, am analizat „mediul" lingvistic (moldovenesc „formal", adică numai din punct de vedere geografic şi politico-administrativ) în care s-au aşezat coloniştii musceleni şi bârsani, ținând seama de posibilitatea referirii la o altă structură dialectală decât cea pe care o prezintă astăzi dacoromâna (cu urme păstrate până astăzi). Pe baza unor trăsături fonetice comune graiurilor din zona carpatică a Țării Româneşti, din sudul şi mai ales din sud-estul Transilvaniei şi din sudul (în special sud-vestul) Moldovei, am propus raportarea la un „dialect carpatic de sud-est", acoperind în trecut (în faza românei comune) arealul mai sus delimitat.

4.3. În aceste condiții, de la aşezarea lor în sud-vestul Moldovei (începând cu primele două decenii ale secolului al XVII-lea) şi chiar până la începutul secolului al XX-lea (Răuțescu 1937), se poate afirma că vorbitorii graiurilor muscelene (şi transilvănene sudice) nu s-au confruntat cu un alt tip dialectal decât cel din zona de proveniență în ceea ce priveşte numeroase fonetisme. Pe baza circulației teritoriale în zone întinse din Transilvania de sud, din nordul Munteniei şi din sud-vestul (dar şi într-o arie mai largă din sudul) Moldovei, se dovedesc ca irelevante, din optica confruntării cu aria lingvistică de colonizare, următoarele fapte fonetice:

– prezența formelor verbale „iotacizate" de tipul *ț̯iu̯* (*ț̯ii̯*);

– păstrarea vocalei *-u* (final);

– păstrarea africatelor alveolo-palatale *ĉ* şi *ĝ*;

– păstrarea fricativei palato-alveolare sonore *j* (< *j* latinesc) urmată de vocalele accentuate *o* şi *u*, în *joc*, *jug*);

– prezența formei primare a palatalizării labiodentalelor *f* şi *v* + i ca *h′* şi *y*.

La acestea pot fi adăugate şi unele trăsături morfologice cum sunt formele *a – au* ale auxiliarului la persoana a treia singular şi plural ale perfectului compus, formele „reduplicate" de imperfect *dedeam*, *steteam* etc.

Astfel, deoarece trăsăturile lingvistice enumerate caracterizează şi arii semnificative din sudul Moldovei chiar astăzi (iar în trecut ele trebuie să fi fost şi mai întinse, dacă nu compacte), prezența lor în graiurile „imigrate" din sud-vestul Moldovei nu poate avea statutul unor elemente „diagnostice" de conservatorism, dat fiind aşadar faptul că, mai ales într-o epocă mai veche, nu au existat aici condiții de confruntare propriu-zisă a unor varietăți dialectale deosebite.

4.4. În urma operației de delimitare, am selectat elementele r e l e v a n t e pentru conservatorism, care se grupează în două categorii: A. fonetisme munteneşti

BDD-A30147 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 19:06:58 UTC)

şi B. fonetisme transilvănene, secţiuni după care ne vom referi, în treacăt, la trăsături fonetice de tip „moldovenesc”.

A. Trăsăturile *munteneşti* relevante în ceea ce priveşte vocalismul sunt: păstrarea diftongului (final) *-e̯á*, în cuvinte şi forme cum sunt *stea*, *andrea*, *rea*, *mergea*, *acolea*, *prea*, (al) *doilea* etc. şi păstrarea diftongului *i̯á*, în forme de participiu de tipul *tăiat*, *încuiat*, *muiat*, în forme de imperfect de tipul *muiam*, în forme de imperativ de tipul *ia!* sau în substantivul *băiat*. În ceea ce priveşte consonantismul, am analizat păstrarea formelor (etimologice) fără propagarea oclusivei dentale (nazale) în *g'enuk'*, *mănuk'* (cf. *rănuk'*); prezenţa fricativelor palato-alveolare muiate *ş'* şi *j'*, cu implicaţii morfologice de neutralizare a opoziţiei de sg.–pl.; pronunţarea dură a oclusivelor *d* şi p, în prepoziţiile *dă*, *pă* şi compusele lor; sonorizarea fricativelor şi a oclusivelor în grupuri cu sonante (de tipul *znop*, *Covazna*, (a) *plezni*; *bazma*; *k'erzîcî*; *mojneag*, *fejnic*, *cojniţă*; *jmecher*; *buvnă*; *lambă*; *budnar*; *padlagele*; *gîdlej* etc.); absenţa fricativei laringale *h* (*oţ*; cf. şi *h* protetic în *huimă*, *huliu* etc.). De remarcat că majoritatea acestor fonetisme se regăsesc şi în graiurile transilvănene sudice, considerate ca aparţinând „subdialectului” muntenesc.

B. Trăsăturile *transilvănene* relevante privind vocalismul sunt reprezentate de apariţia finalei -(*i̯*)*e*, prezenţa diftongilor cu elemente egale (*e͡a*, *i͡a*, *i͡e*, *u͡a*, *u͡o*), reducerea finalei de genitiv (-dativ) *-luı̯* la *-li* (în *capuli*, *ochiuli*, *obrazuli* etc.), sincoparea vocalică în participii de tipul *vint*, *văst*, iar, în ceea ce priveşte consonantismul, de prezenţa oclusivelor dentale muiate */t'/*, */d'/*, */n'/*.

Pe de altă parte, fonetismele *moldoveneşti* relevante privind „integrarea” graiurilor imigrate în peisajul dialectal al zonei lingvistice de „adopţie” sunt reprezentate de prezenţa vocalei *ă* în cuvintele *călcăi*, *întăi*, *căpătăi* şi îndeosebi de închiderea vocalelor finale *-e* şi *-ă* la *-i*, respectiv *-â*/*-î* (fenomen analizat şi în ceea ce priveşte o serie de fonetisme corelative).

4.5. Bilanţul evidenţiază predominarea autoritară a conservatorismului fonetic al graiurilor „imigrate” (situaţie constatată curent în evoluţia „insulelor” lingvistice), favorizat, mai întâi, de vechiul statut dialectal al sudului Moldovei şi, în al doilea rând, de situaţia de „enclave” demografice ale zonei în care s-au vorbit graiurile „imigrate” până spre sfârşitul secolului al XlX-lea.

5. Efectele lingvistice ale transhumanţei

Perspectiva efectelor lingvistice ale transhumanţei în ceea ce priveşte statutul enclavelor munteneşti din sud-vestul Moldovei impune verificarea aserţiunilor privind motivaţia colonizărilor din sud-vestul Moldovei, posibilitatea unei componenţe mixte, musceleană şi bârsană, în localităţile ale căror graiuri fac obiectul de studiu al lucrării de faţă şi a faptelor fonetice prezentate în 4.4 (când

BDD-A30147 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 19:06:58 UTC)

este vorba de inovații regionale, în special transilvănene) ca efecte ale mişcărilor pendulatorii ale păstorilor din zona de la curbura Carpaților.

5.1. Teza lui Sever Pop privind reflectarea, în graiurile dacoromâneşti, a „vieții pastorale" (Pop 1966), verificată pe baza unui număr semnificativ de hărți din ALR I şi ALR II (ale căror date şi sugestii au fost verificate prin plusul de informații adus de atlasele regionale), oferă mărturii concludente privind:

1) extensia spre zone din sudul şi estul Carpaților Meridionali (inclusiv al Munților Vrancei), în Câmpia Dunării, respectiv până în sudul Moldovei (dar astfel de fapte pot fi descoperite şi în spațiul dintre Jijia şi Prut) şi al Basarabiei şi, apoi, în Dobrogea, a unor trăsături tipice (cuvinte, fonetisme) ale graiurilor transilvănene, prezente în arealele extracarpatice sub formă de arii insulare sau ca atestări punctuale;

2) extinderea corelativă, spre nordul şi nord-vestul teritoriului dacoromânesc, a unor termeni specifici „subdialectului" muntenesc.

5.2. Analiza acestor urme lingvistice ale păstoritului transhumant conduce spre o serie de constatări generale şi punctuale.

a) Difuzarea unor trăsături lingvistice transilvănene, prin mişcările periodice ale păstorilor din Carpații Meridionali, spre zonele de iernat din Bălțile Dunării, începând din Oltenia şi până la vărsarea Prutului în fluviu, şi spre cele din Dobrogea, este ilustrată de hărțile atlaselor lingvistice româneşti prin următoarea tipologie areală:

a[1]) arii „binare", cele /intra/ carpatice având corespondente în graiurile olteneşti, munteneşti şi moldoveneşti grupate astfel din punctul de vedere al zonei de origine:

– arii transilvănene cu reflexe în enclavele munteneşti din sud-vestul Moldovei (analiza circulației termenului *cioareci*, a formelor sincopate de participiu *văst*, *găst*, *slobost*, *vint* etc. şi a formei verbale *mânc*);

– arii majoritare sau distinct transilvănene reprezentate de creații semantice pe teren românesc (*pui* 'copileți', /fasole/ *frecată* '/fasole/ bătută', *mănător* 'strungar'), fonetisme (*peată*) şi prin termeni având la bază împrumuturi de origine maghiară (a *răvăşi* 'a număra oile', a se *căni* 'a se murdări', a *chelăcăi* 'a lătra');

– arii originare transilvănene reconstituite (forma *ucig*, semantismul /femeie/ *groasă* 'însărcinată');

a[2]) arii sub formă de „coridor" între sud-estul Transilvaniei şi Dobrogea, în care se înscriu (preponderent în graiuri din nord-estul Munteniei) fapte lingvistice de origine tot transilvăneană (fonetismul *băiecandru*, termenul *vădan*, cu pl. *vădani*).

b) Termenii specifici subdialectului muntenesc difuzați prin păstorit spre interiorul arcului carpatic se referă la această ocupație (*cioban*, *preducea* 'semn în urechea oii', *saia* 'adăpost pentru oi în timpul iernii', considerați împrumuturi din turcă, dar, probabil, de origine turcică mai veche, pecenego-cumană) sau la alte domenii ale culturii materiale rurale (împrumuturile din bulgară *cobiliță* şi *sineală*, împrumutul turcesc *găitan*).

BDD-A30147 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 19:06:58 UTC)

5.3. Astfel, punctele de vedere şi interpretările avansate în introducerea lucrării şi în §4, în special cele cu privire la paralelismul de forme dintre zona musceleană, respectiv dintre sudul Transilvaniei şi aceea a enclavelor munteneşti din sud-vestul Moldovei, au putut fi verificate prin analiza faptelor într-un cadru lingvistic mai larg.

6. Păstoritul cu transhumanţă şi istoria limbii

6.1. Încercând proiecţia acestor fapte din perspectiva istoriei limbii, putem trage concluzia că, întrucât mişcările păstoreşti de pe teritoriul dacoromânesc sunt reflectate pe hărţile atlaselor lingvistice prin efecte de diferenţiere, prin manifestări de specificitate regională, rezultate din extensia (în ambele sensuri amintite) a unor caracteristici zonale (uneori cu circulaţie destul de restrânsă), acest fapt pare să reprezinte un argument, având greutatea lui, împotriva consideraţiilor lui Ov. Densusianu privind rolul „unificator", pentru limba română, al migraţiilor pastorale (Densusianu 1968), dar ilustrează, parţial şi cu fapte aparţinând unei epoci nu prea îndepărtate, tezele şcolii lingvistice clujene (Puşcariu, Petrovici) asupra rolului Transilvaniei de „vatră" a formării poporului şi a limbii române. De fapt, aspectele puse în lumină de hărţile atlaselor lingvistice, de tipul celor prezentate anterior (conţinând informaţii cu caracter de „actualitate" privind structura dialectală a limbii române), ilustrează pregnant numai d i n a m i c a difuzării unor cuvinte şi forme şi p r o b e a z ă doar, în p r i n c i p i u , rolul mişcărilor demografice din zonă pentru apariţia şi distribuţia varietăţilor teritoriale ale dacoromânei.

6.2. Dacă ne referim însă la o fază cu mult anterioară, aceea a formării limbii române, putem aprecia că relaţiile dintre diferite areale locuite de autohtoni pe teritoriul dacoromânesc, condiţionate şi de păstorit, au asigurat sau au contribuit la menţinerea unui idiom unitar (punct de vedere susţinut şi de Puşcariu). În alte etape, succesive, efecte ale unor diferenţieri regionale reprezentând arhaisme sau evoluţii particulare datorate izolării teritoriale, respectiv inovaţii explicabile prin contacte cu vorbitorii altor limbi, limitate de asemenea teritorial, au fost difuzate atât prin mişcările pendulatorii ale păstorilor, cât şi prin „colonizări" (de regulă spre exteriorul Carpaţilor), în afara zonelor de origine (sau de păstrare) ale fenomenelor în discuţie. Demn de semnalat, din această perspectivă, este faptul că unele dintre aceste inovaţii (în special împrumuturile) pot fi chiar datate prin realităţi istorico-demografice şi de domeniul culturii materiale.

6.3. Astfel, ariile lingvistice puse în evidenţă de mişcările de populaţii de diferite tipuri, printre care şi păstoritul cu transhumanţă, nu contrazic, principial, afirmaţiile privitoare la mai „marea omogenitate" a dacoromânei (în comparaţie cu alte limbi romanice), ci reflectă s t r a t i g r a f i i explicabile prin cauze diverse: păstrarea, doar în anumite zone, a unor cuvinte şi fonetisme (forme) vechi, apariţia

BDD-A30147 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 19:06:58 UTC)

unor inovaţii lexicale ori semantice regionale (unele ca efecte ale variabilei geografico-profesionale) şi a unor împrumuturi zonale prin contactele cu vorbitorii altor limbi.

6.4. Dinamica spaţială, cu proiecţii în diacronie, a fenomenelor lingvistice, ilustrată de comparaţia dintre aspectul fonetic al graiurilor muscelene originare şi al celor din enclavele munteneşti (-bârsane) din sud-vestul Moldovei contribuie, în ceea ce priveşte structura dialectală a dacoromânei, la cunoaşterea aportului „graiurilor imigrate” (formula îi aparţine lui G. Ivănescu) pentru configurarea ariilor ce se prezintă astăzi sub formă de „mozaic” lingvistic.

7. Concluzii

Ca proiecţie generală şi de strictă actualitate, precizăm că am reluat tema „enclavelor munteneşti” din sud-vestul Moldovei dat fiind interesul în sine al investigaţiei respective, dar şi întrucât, pentru cercetări actuale de profil, este necesar să fie cunoscută semnificaţia ariilor distonante din arealul sud-vestic al acestei provincii trasate pe hărţile interpretative, de tip analitic şi sintetic, ce completează hărţile lingvistice din cele patru volume ale NALR. *Mold.–Bucov*. (I–IV, dintre care la ultimele două am colaborat), ca şi din grupajele lexicale aparte din textele-sinteză reprezentând răspunsuri publicate sub formă de „material necartografiat” din volumele respective.

Evident, aceeaşi observaţie se impune şi în ceea ce priveşte configuraţia ariilor de pe hărţile şi din tablourile fonetice, morfologice şi lexicale din volumele *Atlasului lingvistic român pe regiuni. Sinteză*, vol. I–II (2005, 2012), pentru redactarea cărora dialectologii ieşeni au pus la dispoziţie rezultate ale investigaţiilor proprii din cadrul proiectului NALR. *Mold.–Bucov*.

BIBLIOGRAFIE

I. Exegeze

Cazacu 1963 = B. Cazacu, *Despre dinamica limitelor dialectale*, în „Fonetică şi dialectologie”, V, p. 27–40.

Conea 1993 = Ion Conea, *Vrancea. Geografie istorică, toponimie şi terminologie geografică*, Bucureşti, Editura Academiei Române.

Constantinescu-Mirceşti 1976 = C. Constantinescu-Mirceşti, *Păstoritul transhumant şi implicaţiile lui în Transilvania şi Ţara Românească*, Bucureşti, Editura Academiei.

Densusianu 1968 = Ov. Densusianu, *Păstoritul la popoarele romanice. Însemnătatea lui lingvistică şi etnografică*, în vol. *Opere*, ediţie îngrijită de B. Cazacu, V. Rusu şi I. Şerb, vol I. *Lingvistică*, Bucureşti, Editura pentru Literatură, p. 185–213.

Diaconu 1930 = I. Diaconu, *Ţinutul Vrancei. Etnografie*. *Folklor. Dialectologie*, Bucureşti, Editura Socec & Co.

Diaconu 1969–1989 = I. Diaconu, *Ţinutul Vrancei. Etnografie. Folklor. Dialectologie*, vol. I–II, Bucureşti, Editura pentru Literatură, 1969; vol. III–IV (cu adaosul de subtitlu) *Mioriţa*, Bucureşti, Editura Minerva, 1989.

BDD-A30147 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 19:06:58 UTC)

Dumistrăcel 1980 = Stelian Dumistrăcel, *Un factor demografic cu urmări în limbă: transhumanța*, în vol. *Lexic românesc. Cuvinte, metafore, expresii*, Bucureşti, Editura Ştiințifică şi Enciclopedică, p. 52–58.

Dumistrăcel *et al.* 1997 = Stelian Dumistrăcel, Doina Hreapcă, Ion-Horia Bîrleanu, *Ancheta dialectală ca formă de comunicare*, Iaşi, Editura Academiei Române.

Dumistrăcel, Hreapcă 2007 = Stelian Dumistrăcel, Doina Hreapcă, *„Nomadismul" românilor: ariile binare şi de tip „coridor" de pe hărțile atlaselor lingvistice româneşti*, în vol. *Limba română, limbă romanică. Omagiu acad. Marius Sala la împlinirea a 75 de ani*, Bucureşti, Editura Academiei Române, p. 145–165.

Dunăre 1972 = N. Dunăre, *Forme de viață pastorală*, în vol. *Țara Bârsei*, I, Bucureşti, Editura Academiei, p. 157–244.

Ghiculete 1969 = Galina Ghiculete, *Fonetica graiurilor moldoveneşti de nord în comparație cu fonetica graiurilor moldoveneşti de sud*, în „Fonetică şi dialectologie", VI, p. 97–105.

Hreapcă 1975 = Doina Hreapcă, *Anchetele pentru culegerea textelor dialectale. Aspecte metodologice*, în „Limba română", XXIV , nr. 2, p. 137–144.

Hreapcă 1976 = Doina Hreapcă, *Derivate cu sufixul* ***-aş(ă)*** *în graiurile din sudul Moldovei*, în „Anuar de lingvistică şi istorie literară", XXV, p. 121–132.

Hreapcă 1983–1984 = Doina Hreapcă, *Sonorizarea fricativelor şi oclusivelor surde* ***(s, ş, f; c, t, p)*** *urmate de sonanta nazală* ***n****, o tendință activă în graiurile dacoromâne*, în „Anuar de lingvistică şi istorie literară", XXIX, Seria A. Lingvistică, p. 175–215.

Hreapcă 2002–2003 = Doina Hreapcă, *Statutul lingvistic al sudului Moldovei. Ipoteza unui vechi „dialect carpatic de sud-est"*, în „Anuar de lingvistică şi istorie literară", XLII–XLIII, p. 87–102.

Iordan 1968 = Iorgu Iordan, *Graiul putnean*, în vol. *Scrieri alese*, Bucureşti, Editura Academiei, p. 230–247.

Iorga 1905 = N. Iorga, *Braşovul şi românii. Scrisori şi lămuriri*, Bucureşti, Socec.

Ivănescu 1980 = G. Ivănescu, *Istoria limbii române*, Iaşi, Editura Junimea.

Lăzărescu 1975 = Paul Lăzărescu, *Arii lexicale în nord-estul Munteniei*, în „Fonetică şi dialectologie", IX, p. 121–141.

Mehedinți 1946 = Simion Mehedinți, *Premise şi concluzii la Terra. Amintiri şi mărturisiri*, Bucureşti, Monitorul Oficial şi Imprimeriile Statului, Imprimeria Națională.

Meteş 1977 = Ştefan Meteş, *Emigrări româneşti din Transilvania în secolele XIII – XX*, ediția a doua, Bucureşti, Editura Ştiințifică şi Enciclopedică.

Petrişor 1962 = Marin Petrişor, *Graiuri mixte şi graiuri de tranziție. Cu privire la un grai mixt din nord-vestul Olteniei*, în „Limba română", XI, 1, p. 87–94.

Petrovici, Stan 1958 = Emil Petrovici, I. Stan, *Schiță a sistemului fonologic al graiului tecucean*, în „Cercetări de lingvistică", III, p. 119–134.

Popp 1933 = Mara N. Popp, *Contribuțiuni la viața pastorală din Argeş şi Muscel*, în „Buletinul Societății Regale Române de Geografie", LII, p. 229–279.

Răuțescu 1937 = Ioan Răuțescu, *Dragoslavele*, Câmpulug-Muscel, Tipografia şi Librăria Gh. N. Vlădescu.

Rusu = Grigore Rusu, *Graiuri de tranziție. În legătură cu poziția graiului vrâncean în cadrul dacoromânei*, în „Cercetări de lingvistică", VI, nr. 1, p. 83–95.

Veress 1927 = Dr. Andrei Veress, *Păstoritul ardelenilor în Moldova şi Țara Românească (până la 1821)*, Bucureşti, Editura Cultura Națională.

II. Surse

[ALRR. *Mt.–Db.*] TEXTE = *Texte dialectale Muntenia*, vol. I, sub conducerea lui Boris Cazacu, de Galina Ghiculete, Paul Lăzărescu, Maria Marin, Bogdan Marinescu, Ruxandra Pană, Bucureşti, Editura Academiei, 1973.

ALRR. *Mt.-Db.*= *Atlasul lingvistic român, pe regiuni. Muntenia şi Dobrogea*, de Teofil Teaha, Mihai Conțiu, Ion Ionică, Bogdan Marinescu, Valeriu Rusu, Nicolae Sarmandu, Magdalena Vulpe, vol. I–II, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1996.

BDD-A30147 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 19:06:58 UTC)

ALRR. *Trans*. = *Atlasul lingvistic român, pe regiuni. Transilvania*, vol. I, de Grigore Rusu, Viorel Bidian, Dumitru Loşonţi, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1992.
Candrea *et al.* 1906 = I.-A. Candrea, Ov. Densusianu, Th.D. Speranţia, *Graiul nostru. Texte din toate părţile locuite de români*, Bucureşti, Socec & Co.
NALR. *Mold.–Bucov*. DATE = *Noul Atlas lingvisitc al României. Moldova şi Bucovina*, volum introductiv, *Date despre localităţi şi informatori*, Bucureşti, Editura Academiei, 1987.
NALR. *Mold.–Bucov*. I = *Noul Atlas lingvisitc al României. Moldova şi Bucovina*, vol. I, de Vasile Arvinte, Stelian Dumistrăcel, Ion Florea, Ion Nuţă, Adrian Turculeţ, Bucureşti, Editura Academiei, 1987.
NALR. *Mold.–Bucov*. II = *Noul Atlas lingvistic român, pe regiuni. Moldova şi Bucovina*, vol. II, de Vasile Arvinte, Stelian Dumistrăcel, Ion Florea, Ion Nuţă, Adrian Turculeţ, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1997.
NALR. *Mold.–Bucov*. TEXTE = *Noul Atlas lingvistic român, pe regiuni. Moldova şi Bucovina. Texte dialectale*, vol. I, partea a 2-a, culese de Stelian Dumistrăcel şi publicate de Doina Hreapcă şi Ion-Horia Bîrleanu, Iaşi, Editura Academiei Române, 1995.
Sava 1929 = Aurel A. Sava, *Documente putnene*, I. *Vrancea. Odobeşti – Câmpuri*, Focşani, Tipografia Cartea Putnei.
Weigand 1902a = *Dialekte der Grossen Walachei*, von Gustav Weigand, în „Achter Jahresbericht des Instituts für rumänische Sprache (Rumänisches Seminar) zu Leipzig", p. 234–313.
Weigand 1902b = Gustav Weigand, *Die Dialekte der Moldau und Dobrudsha*, în „Neunter Jahresbericht des Instituts für rumänische Sprache (Rumänisches Seminar) zu Leipzig", p. 138–223.

THE RATIONALE FOR A DIALECTAL STUDY: SOVEJA, CAŞIN, BORŞANI-COŢOFĂNEŞTI – WALLACHIAN SPEECH ENCLAVES IN SOUTH-WESTERN MOLDOVA

ABSTRACT

A succinct presentation of the findings obtained by the author in her doctoral research dissertation, *Enclave lingvistice muntenești în sudul Moldovei* [Wallachian linguistic enclaves in Southern Moldova], that focuses on the following aspects:

1. From the early 17th century to the 19th century, transiting the Southern part of Transylvania (Ţara Bârsei, the Breţcu area), shepherds from the Muscel region of Wallachia (Rucăr, Dragoslavele) settled in the highlands of South-Western Moldova (Vrancea and the South of Bacău County). Since then, the colonists' speech has preserved a series of linguistic traits that reflect: [a] their area of origin; [b] their passage through and stop-overs in Transylvania; [c] their contacts with the speakers of the Moldavian subdialect, in whose geopolitical space they used to live and practice "transhumance" shepherding, with its "pendulum-like" movement.

2. Given all these facts, our study rejects the idea that the abovementioned traits are the result of the colonists' settlement in an area of dialectal "transition" or of their speaking "mixed dialects". Using the findings of Weigand's dialectal surveys (1902) and the maps shown in the Romanian national (1929–1938 surveys) and regional linguistic atlases (the atlases of Wallachia, Transylvania, and Moldova; surveys from the project of the *New Romanian Linguistic Atlas*), our analysis takes into account the relevance of linguistic facts.

3. In order to define the subdialects of these Wallachian linguistic enclaves, taking into account a diachronic criterion, i.e. the existence of an old South-Eastern Carpathian dialect, the features pertaining to this linguistic reality (present even today in some varieties from the neighbouring areas of Transylvania, Wallachia, and Moldova) are seen as "irrelevant". On the other hand, typically

BDD-A30147 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 19:06:58 UTC)